

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ПІДПРИЄМНИЦТВО

**Робоча програма
для студентів спеціальності
076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018**

УДК 338.22(07.034)

ПЗ2

Укладач І. В. Гонтарева

Затверджено на засіданні кафедри підприємницької діяльності.
Протокол № 3 від 03.10.2017 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Підприємництво : робоча програма для студентів спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Гонтарева. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 64 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Уміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо методів контролю за засвоєнням професійних компетентностей, якими має володіти студент після вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність", а також інших економічних спеціальностей.

УДК 338.22(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2018

Вступ

Економічний розвиток будь-якої країни тісно пов'язаний із розвитком малого і середнього підприємництва. Концепція підприємництва виникла ще в сімнадцятому столітті та спочатку пов'язувалася тільки з відкриттям будь-яким суб'єктом власної господарської справи. Відтоді розуміння сутності цього явища перебуває в постійному розвитку, у процесі якого виявляються нові характеристики, функції, форми та способи застосування. Сутність підприємництва акумулюється у впливі ініціативної, новаторської, самостійної діяльності. Відповідно, підприємництво – це тип господарської поведінки підприємців з організації розробок у виробництві та реалізації благ з метою отримання прибутку і соціального ефекту.

Підприємництво спрямоване на вирішення багатьох завдань економіки країни: створює конкурентне середовище; підвищує рівень зайнятості населення; акцентує увагу на розвитку нових напрямів діяльності (оскільки достатньо високими є бар'єри входження на наявні ринки); впливає на розвиток торгівлі та підвищення кількості послуг, що надаються в країні.

Виходячи з цього, важливість питань, що розглядаються навчальною дисципліною "Підприємництво", полягає в тому, що майбутньому спеціалісту для визначення напрямку та створення власної справи необхідно: визначити вид і сферу підприємницької діяльності, стан та перспективи ринкового середовища, джерела фінансування; застосовувати різні методи й підходи до організації та розвитку підприємницької діяльності.

Навчальна дисципліна "Підприємництво" належить до циклу обов'язкових професійно орієнтованих дисциплін у галузі знань 07 "Управління та адміністрування" зі спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". Робоча програма вивчення навчальної дисципліни "Підприємництво" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна – 10, заочна – 15	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Базова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"	Рік підготовки	
		2-й	2-й та 3-й
Семестр			
3-й та 4-й		3-й – 6-й	
Загальна кількість годин – 300 (денна) Загальна кількість годин – 450 (заочна)		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,9; самостійної роботи студента – 4,6	Освітній ступінь: бакалавр	62 години	40 годин
		Практичні, семінарські	
		62 години	40 годин
		Курсова робота	
		30 годин	30 годин
		Самостійна робота	
		146 годин	340 годин
		Вид контролю	
Залік, екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 70 %; для заочної – 22 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є вивчення студентами теоретичних основ підприємництва, набуття навичок використання здобутих знань для ефективного заснування та розвитку власної справи в сучасних умовах господарювання.

У процесі вивчення навчальної дисципліни студентами вирішуються такі **основні завдання**:

здійснення аналізу сучасних вітчизняних і закордонних теорій підприємництва з урахуванням їх застосування у вітчизняній та закордонній практиці;

засвоєння основних принципів та правил регулювання підприємництва в сучасних умовах;

вивчення методів та інструментарію для обґрунтування рішень щодо створення і функціонування підприємницьких (у тому числі торговельних і біржових) структур;

розвиток навичок обґрунтування вибору найбільш привабливих напрямів підприємництва (у тому числі торговельних і біржових) в умовах невизначеності.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є діяльність щодо організації та функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур, яка здійснюється для досягнення економічних та соціальних результатів.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення теоретико-методичних положень і сучасних практик організації та функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур в умовах невизначеності.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як "Макроекономіка" і "Мікроекономіка". У свою чергу, знання з цієї дисципліни забезпечують успішне засвоєння навчальних дисциплін із галузі знань 07 "Управління та адміністрування" і 05 "Соціальні та поведінкові науки", а також інших, які передбачають створення власної справи. Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Теоретичні основи підприємництва.
2. Заснування власної справи та розвиток підприємництва.

Після вивчення навчальної дисципліни "Підприємництво" студент має **знати**:

понятійно-категоріальний апарат підприємництва;

основні види та організаційно-правові форми підприємництва;

функції та принципи здійснення підприємництва;

фактори зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу на структуру процесу оцінювання й управління ризиками;

шляхи розвитку підприємництва;

сутність, види та елементи підприємницької культури;

ВМІТИ:

виділяти значення та особливості підприємництва в економіках розвинутих країн світу;

визначати перелік та користуватися нормативними документами, що регулюють підприємницьку діяльність в Україні;

застосовувати принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності в умовах невизначеності;

оцінювати вплив зовнішніх факторів на здійснення господарської діяльності суб'єктами підприємництва;

обґрунтовувати вибір найбільш привабливих напрямів діяльності з різних видів підприємництва;

оцінювати рівень ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу;

обирати оптимальну стратегію коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу та оцінювати вартість підприємницьких структур;

застосовувати етичні норми поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища.

У процесі викладання навчальної дисципліни "Підприємництво" основна увага приділяється оволодінню студентами **професійними компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Компетентність	Складові компетентності
1	2
Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності	Визначати економіко-теоретичні засади підприємництва
	Виділяти особливості різних напрямів діяльності за певними видами підприємництва
	Обґрунтовувати та обирати організаційно-правову форму підприємницьких структур
	Визначати принципи і функції підприємництва
	Проводити аналіз рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність

1	2
Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур	Здійснювати обґрунтований вибір напрямку і способу заснування підприємницької справи
	Застосовувати методи оцінювання рівня ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу
	Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу
	Здійснювати обґрунтований вибір методів оцінювання вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур
	Виділяти соціальні цінності підприємницької діяльності в умовах конкурентного середовища

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікації України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва

Тема 1. Економічна сутність підприємництва

1.1. Виникнення і розвиток концепцій підприємництва. Еволюція визначення підприємництва. Ознаки підприємництва. Класифікація підприємств за різними ознаками та їх характеристика. Відтворювальний процес підприємницької діяльності. Життєвий цикл підприємницької діяльності. Порівняльні характеристики підприємницького та менеджерського способів управління.

1.2. Мотиви початку підприємницької діяльності. Індивідуальність вибору способу самовизначення та самореалізації. Чотири типи мотиваційних факторів досягнення успіху підприємця. Моделі сприйняття навколишнього світу підприємцем. Механізм внутрішньої мотивації суб'єкта підприємницької діяльності. Взаємозв'язок основних стимулів зовнішньої мотивації із суб'єктами та функціями підприємництва.

1.3. Знання та вміння підприємця. Структура комплексу знань і вмінь, необхідних підприємцю. Види знань. Консультування як засіб допомоги підприємцю. Партнерські відносини підприємця і консалтингової фірми. Взаємозв'язок результатів використання знань за видами капіталу та функціональними завданнями підприємницької діяльності. Взаємодія людського, матеріально-технічного та організаційного капіталу в покращенні фінансово-економічних показників діяльності підприємницької структури.

1.4. Теорія підприємництва. Порівняльна характеристика підходів до сутності фірми та джерел її розвитку. Класифікація теорій фірми. Неокласичний, біхевіористський, інституціональний підходи до теорії фірми. Теорія підприємництва: переваги та недоліки. Теорія корпорації. Еволюційна та мережева теорії фірми.

1.5. Роль і значення підприємництва в стійкому розвитку. Компоненти участі підприємницького сектору в підвищенні соціально-економічного добробуту суспільства. Стан розвитку малого і середнього підприємництва в країнах світу.

Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності

2.1. Основні види підприємницької діяльності. Структура видів підприємницької діяльності. Виробнича підприємницька діяльність. Торговельно-розподільна (комерційна) діяльність. Сфера біржової і фінансової діяльності. Методи консультування. Соціальне підприємництво.

2.2. Виробниче підприємництво. Операційна система виробничої підприємницької структури. Види операційних систем за різними ознаками. Типи організації виробництва. Основні стратегії організації виробництва. Взаємозв'язок технології з організацією праці персоналу. Основні завдання організації робочого місця. Показники якості операційної системи.

2.3. Торговельна діяльність. Зовнішня та внутрішня торгівля. Оптова та роздрібна торгівля. Торговельно-посередницька діяльність. Організаційна й економічна сторони торгівлі. Типи оптових підприємницьких структур. Складське господарство. Роздрібна мережа. Види роздрібної торгівлі за матеріально-технічним оснащенням. Посередники в дистрибуції товарів.

2.4. Діяльність у сфері обслуговування товарів для населення. Значення сфери обслуговування в економіці. Організація робіт у сфері сервісу. Етапи процесу надання послуги. Гарантійне обслуговування.

Регламентно-відновлювальне обслуговування. Підрядні роботи на експлуатацію. Житлово-комунальні послуги.

2.5. Біржова діяльність. Завдання біржової діяльності. Відмінні риси торговельної і біржової діяльності. Спекуляція. Організаційна структура біржі. Функції структурних підрозділів біржі. Типи операцій на біржі.

2.6. Консалтингова підприємницька діяльність. Зовнішні та внутрішні консультанти. Переваги і недоліки консультантів. Види зовнішніх консультантів. Ієрархія консалтингової фірми. Функції працівників консалтингової фірми. Стадії консультаційного процесу.

2.7. Соціальне підприємництво. Історія соціального підприємництва. Організації, які здійснюють діяльність із соціального підприємництва. Напрями діяльності соціальних підприємств. Приклади соціального підприємства. Відмінність між благодійністю та соціальним підприємництвом.

Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва

3.1. Правовий статус суб'єктів підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності. Господарські організації. Класифікація суб'єктів підприємництва. Господарські товариства: повні, з обмеженою відповідальністю, командитні та акціонерні.

3.2. Мережеві форми організації підприємницької діяльності. Види мереж у підприємстві. Переваги та недоліки мереж. Приклади мережевих форм діяльності. Франчайзинг. Лізинг. Головні цілі та тенденції розвитку мережевої форми організації підприємницької діяльності.

3.3. Аутсорсинг в організації підприємницької діяльності. Сутність аутсорсингу. Переваги та недоліки залучення для виконання роботи позаштатних співробітників. Порівняльна характеристика аутстафінгу, фрілансерства та аутсорсингу.

Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності

4.1. Принципи самоокупності та самофінансування в підприємстві. Сутність принципу самоокупності. Зміст принципу самофінансування в процесі здійснення підприємницької діяльності. Умови впровадження принципів самоокупності та самофінансування в практичну діяльність суб'єктами підприємництва.

4.2. *Принципи справедливої оплати праці.* Дефініція категорій "оплата праці" та "мотивація". Функції оплати праці. Місце оплати праці в підвищенні якості трудового життя.

4.3. *Дія закону вартості товару в ринкових умовах.* Зміст закону вартості. Функції та роль закону вартості товару в розвитку підприємницької діяльності.

4.4. *Принципи забезпечення безпеки підприємницької діяльності.* Об'єкти забезпечення безпеки. Суб'єкти забезпечення безпеки. Завдання системи безпеки підприємницької діяльності. Основні види загроз підприємницької діяльності. Принципи побудови корпоративної безпеки.

Тема 5. Підприємницьке середовище

5.1. *Регуляторна політика держави та розвиток підприємництва.* Теоретичні засади державної регуляторної політики. Принципи регуляторної політики підприємництва.

5.2. *Конкурентне середовище підприємницької діяльності.* Споживачі. Постачальники матеріально-технічних ресурсів. Виробники товарів-замінників. Конкуренти. Партнери. Контактні аудиторії.

5.3. *Вплив тіньової економіки на підприємницьку діяльність.* Сутність, класифікація та структура тіньової економіки. Причини і наслідки тіньових економічних відносин суб'єктів підприємництва. Протидія тіньовій економіці.

Змістовий модуль 2

Заснування власної справи та розвиток підприємництва

Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи

6.1. *Обґрунтування і вибір ідеї підприємницької діяльності.* Підприємницька ідея та її джерела. Вибір сфери діяльності. Вибір форми організації бізнесу. Визначення переваг створюваного підприємництва. Аналіз конкурентних товарів та підприємств-конкурентів.

6.2. *Вибір способу заснування бізнесу.* Традиційні способи: створення нового підприємства, купівля наявного бізнесу. Нетрадиційні способи: прямий маркетинг, пересувна торгівля, франчайзинг, надомний бізнес, вихід зі складу великої корпорації.

6.3. *Організаційні етапи заснування власної справи.* Засновницькі документи та їх підготовка. Статут підприємництва та засновницький договір. Формування статутного капіталу.

6.4. *Бізнес-план та його роль у заснуванні підприємницької справи.* Стадії розроблення бізнес-плану. Структура та технологія розроблення бізнес-плану.

Тема 7. Економічні ризики в підприємстві

7.1. *Сутність та основні види ризиків у підприємстві.* Основні поняття й визначення зон ризику. Сутність ризиків та їх види в підприємстві. Відмінності в поняттях "ризик" і "невизначеність". Зони ризиків залежно від втрат.

7.2. *Структура процесу оцінювання й управління ризиками.* Основні етапи структури процесу оцінювання й управління ризиками. Методи ідентифікації ризиків. Методи оцінювання ризиків. Вибір методів впливу на ризики. Контроль та оцінювання методів впливу на ризики.

7.3. *Підприємницькі ризики та венчурний бізнес.* Венчурний бізнес. Венчурне фінансування. Start-Up.

Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності

8.1. *Об'єктивні основи розвитку підприємництва в сучасних умовах.* Трактують категорії "розвиток". Зовнішні та внутрішні суперечності, що виникають у процесі розвитку. Класифікація видів розвитку. Державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємництва.

8.2. *Шляхи розвитку підприємництва.* Екстенсивний шлях розвитку. Інтенсивний шлях розвитку. Інноваційний шлях розвитку. Показники інтенсифікації і підвищення ефективності підприємницької діяльності.

8.3. *Коопераційні зв'язки суб'єктів підприємництва.* Об'єктивна необхідність коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва. Субпідряд. Бізнес-інкубатори.

Тема 9. Вартість підприємницької структури

9.1. *Методи оцінювання вартості підприємства.* Структура оцінювання вартості підприємства. Дохідний підхід. Витратний підхід. Порівняльний (ринковий) підхід.

9.2. Вартість майнового комплексу підприємницької структури. Склад майнового комплексу. Метод дисконтування грошового потоку.

9.3. Вартість нематеріальних активів. Структура нематеріальних активів. Ділова репутація. Об'єкти інтелектуальної власності. Структурний капітал.

Тема 10. Культура підприємництва

10.1. Культура підприємницької діяльності. Сутність, види та елементи підприємницької культури. Стилi керівництва: демократичний, ліберальний, автократичний. Норми і правила поведінки керівника. Методи і стилі розв'язання конфліктів.

10.2. Ділова етика підприємця. Соціальні цінності підприємницької діяльності. Основні методи впливу підприємця на підлеглих. Психологія підприємництва.

10.3. Культура здійснення ділових переговорів. Ділове спілкування та його особливості. Функції переговорів. Основні етапи ведення ділових переговорів і їхня характеристика.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи. Навчальний процес згідно з робочою програмою навчальної дисципліни "Підприємництво" здійснюється в таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; виконання індивідуальних завдань; самостійна робота студентів; контрольні заходи; курсова робота. Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять і виконуючи практичні завдання. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має

самостійна робота студентів. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	лекції	практичні та семінарські заняття	самостійна робота	Усього	лекції	практичні та семінарські заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва								
Тема 1. Економічна сутність підприємництва	24	6	6	12	42	4	4	34
Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності	24	6	6	12	42	4	4	34
Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва	30	8	8	14	42	4	4	34
Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності	18	4	4	10	42	4	4	34
Тема 5. Підприємницьке середовище	24	6	6	12	42	4	4	34
Разом за змістовим модулем 1	120	30	30	60	210	20	20	170
Змістовий модуль 2. Заснування власної справи та розвиток підприємництва								
Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	36	10	10	26	42	4	4	34
Тема 7. Економічні ризики в підприємництві	27	6	6	15	42	4	4	34
Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності	27	6	6	15	42	4	4	34
Тема 9. Вартість підприємницької структури	27	6	6	15	42	4	4	34
Тема 10. Культура підприємництва	23	4	4	15	42	4	4	34
Курсова робота	30	—	—	30	30	—	—	30
Разом за змістовим модулем 2	180	32	32	116	240	20	20	200
Усього за модулями	300	62	62	176	450	40	40	370

5. Теми семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію щодо попередньо визначених тем для закріплення студентами теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу. У процесі проведення семінарського заняття організовується дискусія з попередньо визначених тем, на цьому занятті студенти вирішують проблемні питання і виконують практичні завдання, шляхи вирішення яких мають бути знайдені в ході обговорення (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Кількість годин	Літературні джерела
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва			
Тема 1 Економічна сутність підприємництва	Тема семінарського заняття 1 <i>"Економіко-теоретичні засади та особливості підприємництва в Україні"</i> 1. Підприємництво як вид господарської діяльності. 2. Значення підприємництва для структури економіки країни. 3. Підприємницька освіта в Україні та світі. 4. Стан розвитку підприємництва в країнах світу. 5. Проблеми розвитку підприємництва в Україні	2,0	Основна: [1; 3]. Додаткова: [4; 7; 8; 13; 15]
	Тема семінарського заняття 2 <i>"Застосування різних теорій фірми у країнах світу"</i> 1. Неокласична теорія фірми. 2. Біхевіористська теорія фірми. 3. Інституціональна теорія фірми. 4. Теорія підприємництва. 5. Теорія корпорації. 6. Еволюційна теорія фірми. 7. Сітьова теорія фірми	4,0	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 10; 17; 22]

Продовження табл. 5.1

1	2	3	4
	8. Інтегральна теорія фірми. 9. Теорія підприємництва: проблеми застосування в Україні та світі		
Тема 2 Характеристика видів підприємницької діяльності	Тема семінарського заняття 3 <i>"Пріоритетність видів підприємництва в Україні та світі"</i> 1. Визначення основних характеристик різних видів підприємництва. 2. Проблеми та перспективи розвитку виробничого підприємництва в Україні. 3. Місце посередницької діяльності в підприємстві. 4. Пріоритетні види підприємництва в Україні та світі. 5. Консалтинг як вид підприємницької діяльності. 6. Соціальне підприємництво	4,0	Основна: [1; 3]. Додаткова: [6; 9; 18; 20]
Тема 3 Організаційно-правові форми підприємництва	Тема семінарського заняття 4 <i>"Альтернативні форми здійснення підприємницької діяльності"</i> 1. Переваги та недоліки одноосібного здійснення підприємницької діяльності. 2. Форми об'єднань підприємств та їх застосування в Україні та світі. 3. Особливості створення та функціонування акціонерних товариств. 4. Підприємець – ключова фігура ринкової економіки. 5. Мережеві форми підприємництва в Україні та світі. 6. Приклади застосування аутсорсингу в підприємницьких і торговельних структурах	6,0	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 11; 16; 23]
Тема 4 Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності	Тема семінарського заняття 5 <i>"Застосування принципів підприємництва в практичній діяльності"</i> 1. Принципи самоокупності та самофінансування в підприємстві. 2. Принципи справедливої оплати праці суб'єктів підприємництва	2,0	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 10; 12; 22]

1	2	3	4
	3. Дія закону вартості товару в ринкових умовах. 4. Принципи забезпечення безпеки підприємницької діяльності		
Разом за змістовим модулем 1		18,0	
Змістовий модуль 2. Заснування власної справи та розвиток підприємництва			
Тема 9 Вартість підприємницької структури	Тема семінарського заняття 6 <i>"Справедлива оцінка вартості суб'єкта підприємництва"</i> 1. Методи оцінювання вартості підприємницької структури. 2. Переваги та недоліки дохідних методів оцінювання вартості підприємницької структури. 3. Переваги та недоліки витратних методів оцінювання вартості. 4. Переваги та недоліки ринкових методів оцінювання вартості підприємницької структури. 5. Інтегральне оцінювання вартості суб'єкта підприємництва	2,0	Основна: [1; 3]. Додаткова: [11; 14; 21]
Разом за змістовим модулем 2		2,0	
Разом годин за модулями		20,0	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для вирішення їх студентами на занятті.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем

та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1</i> Теоретичні основи підприємництва	<i>Завдання 1.</i> Проведення оцінювання власних підприємницьких здібностей та обговорення отриманих результатів	2	Основна: [1; 3]. Додаткова: [6; 9; 18; 20]
	<i>Завдання 2.</i> Визначення виду та організаційно-правової форми підприємництва	2	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 11; 16; 23]
	<i>Завдання 3.</i> Визначення прогнозованого прибутку та рівня беззбитковості діяльності суб'єктів підприємництва	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 10; 12; 22]
	<i>Завдання 4.</i> Визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва	4	Основна: [1; 3]. Додаткова: [6; 11; 15; 24]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Теоретичні основи підприємництва"	2	Основна: [1 – 3].
Разом за змістовим модулем 1		12	
<i>Змістовий модуль 2</i> Заснування власної справи та розвиток підприємництва	<i>Завдання 5.</i> Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [8; 9; 13; 18; 22]
	<i>Завдання 6.</i> Вибір оптимального місця розташування підприємницької структури	2	
	<i>Завдання 7.</i> Визначення потреби суб'єктів підприємницької діяльності в капіталі, необхідного для початку діяльності	2	
	<i>Завдання 8.</i> Розробка установчих документів для створення суб'єкта підприємницької діяльності. Складання статуту за варіантами вихідних даних. Заповнення реєстраційної картки та інших необхідних документів	2	

1	2	3	4
	<i>Завдання 9.</i> Визначення показників ефективності підприємницької діяльності	2	
	<i>Завдання 10.</i> Ідентифікація та оцінювання рівня ризикованості заснування власної справи	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5; 14; 16; 19]
	<i>Завдання 11.</i> Визначення напрямів зниження ризику нового бізнесу	2	
	<i>Завдання 12.</i> Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	6	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 10; 20; 24]
	<i>Завдання 13.</i> Оцінка майнової вартості підприємницької структури	4	Основна: [1; 3]. Додаткова: [11; 14; 21]
	<i>Завдання 14.</i> Розробка етичних норм поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища	2	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 8; 20; 22]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Заснування власної справи та розвиток підприємництва"	2	Основна: [1 – 3].
Разом за змістовим модулем 2		30	
Разом годин за модулями		42	

6.1. Приклади типових практичних завдань за модулями

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи підприємництва

Завдання 1 (стереотипне). Суб'єкт підприємництва випускає продукцію за ціною 100 грн за одиницю. Змінні витрати складають 30 грн за одиницю продукції. Постійні витрати становлять 500 грн. Визначте точку беззбитковості.

Завдання 2 (діагностичне). Суб'єкт виробничого підприємництва випускає 200 виробів на місяць за виробничої потужності підприємства

300 виробів на місяць. Змінні витрати підприємства – 15 тис. грн на одиницю продукції. Постійні витрати становлять 5 тис. грн. Визначте точку беззбитковості аналітичним і графічним способом. Яка з цін – 30 чи 50 грн – найбільш прийнятна для підприємства? Якщо підприємству необхідно отримати 10 тис. грн прибутку, який має при цьому бути обсяг випуску продукції?

Завдання 3 (евристичне). Протягом звітного періоду суб'єкт підприємництва досяг таких фінансово-економічних показників (тис. грн), як: прямі матеріальні витрати – 22 400; прямі витрати на оплату праці – 4 800; відрахування на соціальні заходи – 3 064; амортизація ОЗ – 980; витрати на виплату відсотків – 800; чистий дохід від реалізації продукції – 84 000; середньорічні нормовані оборотні кошти – 680; витрати на втрати від неопераційних курсових різниць – 320; доходи від продажу приміщення офісу – 28 000; середньорічна вартість основних засобів – 45 400, адміністративні витрати – 843, витрати на збут – 653. Визначте валовий, операційний та чистий прибуток, а також рентабельність виробництва.

Змістовий модуль 2

Заснування власної справи та розвиток підприємництва

Завдання 1 (стереотипне). Розрахуйте значення величини частки ліцензіара у прибутку ліцензіата для ліцензійної угоди в підприємницькій діяльності у сфері послуг за стандартними ставками роялті в цій сфері від 4 до 10 % і прогнозованій нормі рентабельності аналогічних суб'єктів підприємницької діяльності на рівні 50 %.

Завдання 2 (діагностичне). Мінімальна величина статутного капіталу акціонерного товариства визначена в сумі 4 млн грн. Прогнозований прибуток планується на рівні 2 100 тис. грн на рік. Ставка податку з прибутку – 18 %, рівень інфляції – 10 %, величина ризику оцінюється в 15 %. Ставка за депозитними вкладами в комерційних банках дорівнює 26 %. Розрахуйте, скільки грошей акціонерне товариство планує спрямовувати до фонду розвитку виробництва.

Завдання 3 (діагностичне). Суб'єкт підприємницької діяльності розглядає можливість придбання ліцензії на виготовлення нового виду продукції. Планований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить у перший рік 25 тис. одиниць, у другий рік – 28 тис. одиниць,

у третій рік – 31 тис. одиниць, у четвертий рік – 34 тис. одиниць, у п'ятий рік – 37 тис. одиниць. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії складає 18 грн, 20 грн, 20 грн, 17 грн і 20 грн. Ставка роялті в перші три роки становить 18 % від обсягу реалізованої продукції, в останні два – 19 % відповідно. Фактор зведення – 14,5 %. Визначте ціну ліцензії, яка буде базовою під час укладання угоди.

Завдання 4 (евристичне). Підприємство розглядає можливість придбання ліцензії на виготовлення нової продукції. Планований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить в 1 рік – 13 тис. шт., 2 рік – 18 тис. шт., 3 рік – 21 тис. шт., 4 рік – 24 тис. шт., 5 рік – 27 тис. шт. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії складає 38 грн, 42 грн, 44 грн, 47 грн і 50 грн. Ставка роялті в перші три роки становить 28 % від обсягу реалізованої продукції, останні два – по 30 % у кожний. Фактор зведення – 20,5 %. Визначте ціну ліцензії, яка буде базовою під час укладання угоди.

7. Самостійна робота

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання підприємництва, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самодіагностики.
6. Виконання курсової роботи.

Індивідуальний план самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни "Підприємництво" наведено в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва				
<i>Тема 1</i> Економічна сутність підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Економічна сутність підприємництва", підготовка до семінарських занять. Підготовка до тестового контролю за темою 1	12	Презентація результатів, групова дискусія, тестування	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 7; 8; 10; 13; 15; 17; 22]
<i>Тема 2</i> Характеристика видів підприємницької діяльності	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Характеристика видів підприємницької діяльності", підготовка до семінарських занять. Підготовка до тестового контролю за темою 2	12	Презентація результатів, групова дискусія, тестування	Основна: [1; 3]. Додаткова: [6; 9; 18; 20]
<i>Тема 3</i> Організаційно-правові форми підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Організаційно-правові форми підприємництва", підготовка до семінарських та практичних занять	14	Презентація результатів, групова дискусія, захист практичного завдання	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 11; 16; 23]
<i>Тема 4</i> Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності", підготовка до семінарських та практичних занять	12	Презентація результатів та групова дискусія	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 10; 12; 22]
<i>Тема 5</i> Підприємницьке середовище	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Організаційно-правові форми підприємництва", підготовка до практичних занять. Підготовка до колоквіуму	10	Захист практичного завдання, колоквіум	Основна: [1; 3]. Додаткова: [6; 11; 15; 24]
Усього за змістовим модулем 1		60		

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2. Заснування власної справи та розвиток підприємництва				
<i>Тема 6</i> Технологія заснування підприємницької справи	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Технологія заснування підприємницької справи", підготовка до практичних занять. Виконання курсової роботи. Підготовка до тестового контролю за темою 6	26	Презентація практичного завдання, тестування	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [8; 9; 13; 18; 22]
<i>Тема 7</i> Економічні ризики в підприємстві	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Економічні ризики в підприємстві", підготовка до практичних занять. Виконання курсової роботи	15	Захист практичного завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5; 14; 16; 19]
<i>Тема 8</i> Розвиток підприємницької діяльності	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Розвиток підприємницької діяльності", підготовка до практичних занять, підготовка до поточної контрольної роботи. Виконання курсової роботи	15	Захист практичного завдання. Контрольна робота	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 10; 20; 24]
<i>Тема 9</i> Вартість підприємницької структури	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Вартість підприємницької структури", підготовка до практичних занять. Виконання курсової роботи	15	Презентація результатів, групова дискусія, захист практичного завдання	Основна: [1; 3]. Додаткова: [11; 14; 21]
<i>Тема 10</i> Культура підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу за темою "Культура підприємництва", підготовка до практичних занять, підготовка до колоквіуму. Виконання курсової роботи	15	Захист практичного завдання, колоквіум	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 8; 20; 22]
Підготовка до захисту курсової роботи		30	Захист курсової роботи	Основна: [1 – 3].
Усього за змістовим модулем 2		116		
Усього за дисципліною		176		

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною та підприємницькою літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами, сайтами підприємств.

7.1. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) з навчальної дисципліни "Підприємництво" передбачає написання есе. Індивідуальне завдання виконується самостійно з консультуванням із викладачем протягом вивчення дисципліни у межах першого модуля, відповідно до графіку навчального процесу.

Підготовка індивідуального завдання передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх під час написання есе; розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та узагальнення, пов'язаних із темою індивідуального завдання.

Індивідуальне завдання передбачає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість індивідуального завдання полягає в обґрунтуванні реальності його результатів для потреб практики. Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем суспільства, на основі його реальних даних, і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику підприємницької діяльності. Комплексний системний підхід до розкриття теми індивідуального завдання полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації в підприємницькій діяльності, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення і т. ін. – у тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

У процесі виконання індивідуального завдання разом із теоретичними та практичними знаннями студент має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити, навчитися вирішувати актуальні науково-дослідні завдання.

Тема індивідуального завдання обирається згідно з переліком тем п. 7.2, ґрунтуючись на матеріалах суб'єктів підприємництва – баз практики. У випадках, коли декілька студентів проходять практику на одному підприємстві, тема індивідуального завдання може змінюватися або уточнюватися на розсуд викладача.

У процесі написання індивідуального завдання необхідно особливу увагу приділити вивченню літературних джерел. Зміст індивідуального завдання має бути простим, точним та лаконічно викладеним. Для підтвердження висновків, що випливають із дослідження, в есе можуть наводитись цитати з використаних літературних джерел з обов'язковим посиланням на них. Список літератури, що був використаний під час виконання індивідуального завдання, оформлюється в загальноприйнятому порядку з послідовною нумерацією джерел.

У процесі розкриття теми індивідуального завдання особливу увагу необхідно приділити роботі з літературою. Для отримання найбільш точної та актуальної інформації за обраною тематикою рекомендується користуватися новими (за останні 5 років): монографіями, статтями в наукових журналах, іншими науковими матеріалами за обраною темою індивідуального завдання, які необхідно включити до бібліографії (списку літератури). Обов'язковими є посилання в тексті на використані літературні джерела.

Індивідуальне завдання складається з:

титульної сторінки "Індивідуальне завдання на тему (Назва)";

основної частини (авторське бачення обраної теми на 3 – 4 сторінки);

висновків;

списку літератури;

додатків до індивідуального завдання (за необхідності наведення статистичних або інших матеріалів).

Стиль викладення – науковий. Обсяг індивідуального завдання має становити у друкованому варіанті 6 – 10 сторінок. Текст друкують за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через 1,5 міжрядкових (комп'ютерних) інтервали, шрифт Times New Roman, кг 14. Текст необхідно друкувати, залишаючи поля, не менші від таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній і нижній – 20 мм. Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі і дорівнювати 1,25 см.

У процесі оформлення таблиць та рисунків використовується шрифт 12 розміру. Міжрядковий інтервал у таблиці – 1,0. Номер сторінки про- ставляють у правому верхньому куті на відстані 10 мм від верхнього та правого країв аркуша без крапки в кінці, шрифт Times New Roman, кг 14.

Титульний аркуш ІЗ повинен мати такий зміст: назва університету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема індивідуального за- вдання; прізвище, ініціали студента, курс, номер академічної групи; дата подання завдання викладачеві на перевірку (день, місяць рік).

Основна частина складається з:

постановки проблеми у загальному вигляді та розкриття її зв'язку з важливими науковими чи практичними завданнями;

аналізу останніх досліджень і публікацій, у яких розпочато вирі- шення цієї проблеми і на які спирається автор;

формування мети дослідження (постановки завдання);

викладу основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих авторських результатів.

У процесі написання індивідуального завдання студент повинен давати посилання на джерела та матеріали, що наводяться в роботі. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номе- ром за списком літератури, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, "...у працях І. Іваненко [1], Б. Петренко [2], ..." або просто вказати номер джерела біля запозиченого тексту [25].

80 % тексту основної частини індивідуального завдання має ста- новити обґрунтована авторська думка.

Висновки. У висновках викладають перелік пропозицій і рекомен- дацій щодо результатів, отриманих в індивідуальному завданні, та перс- пективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Список літератури. Джерела треба розміщувати у списку в алфа- вітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 "Інформація та документація. Бібліографічне посилан- ня. Загальні положення та правила складання з обов'язковим наведен- ням праць".

Приклад:

1. Гонтарева І. В. Організаційно-економічне забезпечення ефектив- ності розвитку підприємницької діяльності з урахуванням оплати праці

// Управління розвитком. 2016. № 1 (183). С. 72–76. (стаття одного автора в періодичному виданні).

2. Пономаренко В. С., Гонтарева І. В. Структура визначення інтегрального показника системної ефективності розвитку підприємства *// Економіка розвитку. 2012. № 1. С. 86–94. (стаття 2-х і більше авторів у періодичному виданні).*

3. Гонтарева І. В. Організаційний капітал у складі комплексної оцінки ефективності функціонування підприємства *// Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. 2016. №1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4716> (дата звернення: 01.06.2017).*

Або

Гонтарева І. В. Організаційний капітал у складі комплексної оцінки ефективності функціонування підприємства [Електронний ресурс]. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4716> (дата звернення: 01.06.2017). *(це ресурс мережі Інтернет).*

4. Пономаренко В. С., Гонтарева І. В. Методологія комплексного оцінювання ефективності розвитку підприємств: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. С. Пономаренка. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 404 с. *(якщо це навчальний посібник, підручник чи монографія, що має більше трьох авторів).*

5. Ponomarenko V., Gontareva I., Dorokhov O. Statistical testing of key effectiveness indicators of the companies (case for Ukraine in 2012) *// Economic Studies Journal. 2014. Issue 4. P. 108–124. (якщо це іноземне джерело).*

6. **Додатки.** У додатки можуть бути включені матеріали, що є копією документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнювальні схеми чи діаграми. За наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що належить до обсягу індивідуального завдання.

7.2. Теми індивідуального завдання

1. Підприємництво як сучасна форма господарювання в розвинутих країнах світу.

2. Проблеми формування правових передумов розвитку підприємництва в Україні.

3. Проблеми та перспективи розвитку підприємницької діяльності в Україні.

4. Основні переваги та недоліки організаційно-правових форм підприємницької діяльності в торговельній діяльності.
5. Малі підприємства в системі господарювання розвинених країн світу.
6. Стратегія розвитку підприємницької діяльності на прикладі однієї з розвинутих країн світу.
7. Стратегія розвитку підприємницької діяльності на прикладі однієї із країн СНД.
8. Державна підтримка розвитку підприємництва на прикладі однієї з розвинутих країн світу.
9. Ліцензування та патентування окремих видів підприємницької діяльності в Україні.
10. Особистість підприємця та її роль у розвитку підприємницької діяльності України.
11. Інноваційне підприємництво: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні.
12. Інноваційне підприємництво: сучасний стан та перспективи розвитку на прикладі однієї з розвинутих країн світу.
13. Венчурне інвестування в розвинених країнах світу.
14. Оцінка стану біржової діяльності в світі.
15. Напрями розвитку товарних бірж в Україні з урахуванням світового досвіду.
16. Бізнес-інкубатор як одна з обов'язкових складових розвитку вишів у розвинених країнах світу.
17. Особливості бізнес-планування в електронній комерції.
18. Оцінка стану консультаційного підприємництва в Україні.
19. Використання світового досвіду для розвитку консультаційного підприємництва в Україні.
20. Реалізація проектів з підвищення енергоефективності в Україні.
21. Передові технології бізнес-планування енергозберігальних проектів в Україні.
22. Соціальні мережі як інструмент маркетингу малого підприємництва в сучасних умовах.
23. Інноваційні маркетингові комунікації суб'єктів підприємництва в сучасних умовах.
24. Механізми фінансування енергоефективних проектів в Україні та світі.

25. Соціально відповідальне підприємництво: вітчизняний та закордонний досвід.

7.3. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва

Тема 1. Економічна сутність підприємництва

1. Надайте визначення категорії "підприємництво".
2. Виділіть основні ознаки підприємництва.
3. Визначте види підприємців за різними ознаками.
4. Надайте характеристики різним видам підприємців
5. Охарактеризуйте відтворювальний процес підприємницької діяльності.
6. Які основні етапи життєвого циклу підприємницької діяльності?
7. Надайте порівняльну характеристику підприємницького та менеджерського способів управління.
8. У чому полягає роль самовизначення та самореалізації в підприємницькій діяльності?
9. Охарактеризуйте типи мотиваційних факторів досягнення успіху підприємця.
10. Які існують моделі сприйняття підприємцем навколишнього світу? Надайте їм характеристику.
11. Розкрийте основні елементи механізму внутрішньої мотивації суб'єкта підприємницької діяльності.
12. У чому полягає взаємозв'язок основних стимулів зовнішньої мотивації із суб'єктами та функціями підприємництва?
13. Охарактеризуйте структуру комплексу знань і вмінь, необхідних підприємцю.
14. Надайте характеристику видам знань.
15. У чому полягає необхідність консультування як засобу допомоги підприємцю?
16. Розкрийте переваги партнерських відносин підприємця і консалтингової фірми.
17. Визначте взаємозв'язок результатів використання знань за видами капіталу та функціональними завданнями підприємницької діяльності.

18. Надайте порівняльну характеристику підходів до сутності фірми та джерел її розвитку.
19. Розкрийте сутність основних теорій фірми.
20. Охарактеризуйте неокласичну теорію фірми.
21. Сформулюйте основні ідеї біхевіористської теорії фірми.
22. Розкрийте зміст інституціонального підходу в теорії фірми.
23. У чому полягають переваги та недоліки теорії підприємництва?
24. Надайте характеристику еволюційної та мережевої теорій фірми.
25. У чому полягає сутність теорії корпорації?
26. Назвіть основні компоненти участі підприємницького сектору в підвищенні соціально-економічного добробуту суспільства.
27. Охарактеризуйте стан розвитку малого і середнього підприємництва в країнах світу.

Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності

1. Визначте структуру видів підприємницької діяльності.
2. Розкрийте сутність виробничої підприємницької діяльності.
3. Охарактеризуйте торговельно-розподільну (комерційну) діяльність.
4. У якій сфері здійснюють діяльність біржі та фінансові структури?
5. Сформулюйте основні методи консультування.
6. Яка структура операційної системи виробничої підприємницької структури?
7. Виділіть види операційних систем за різними ознаками.
8. Визначте основні типи організації виробництва.
9. Охарактеризуйте основні стратегії організації виробництва.
10. Який взаємозв'язок спостерігається між технологією і організацією праці персоналу.
11. Виділіть основні завдання організації робочого місця.
12. Які показники визначають якість операційної системи?
13. Розкрийте сутність зовнішньої та внутрішньої торгівлі.
14. Сформулюйте основні положення оптової та роздрібною торгівлі.
15. Розкрийте організаційну та економічну сторони торгівлі.
16. Виділіть типи оптових підприємницьких структур.
17. Визначте роль складського господарства в торгівлі.
18. Розкрийте сутність роздрібною мережі.
19. Які функції виконують посередники під час дистрибуції товарів?
20. Яке значення сфери обслуговування в економіці?

21. Охарактеризуйте способи організації робіт у сфері сервісу.
22. Розкрийте сутність основних етапів процесу надання послуги.
23. Визначте роль гарантійного обслуговування у сфері обслуговування товарів для населення .
24. Сформулюйте основні положення надання житлово-комунальних послуг у підприємстві.
25. Визначте основні завдання біржової діяльності.
26. Назвіть відмінні риси торговельної і біржової діяльності.
27. Охарактеризуйте організаційну структуру біржі.
28. Сформулюйте основні функції структурних підрозділів біржі.
29. Які типи операцій здійснюються на біржі?
30. Розкрийте роль зовнішніх та внутрішніх консультантів у підприємстві.
31. Які переваги і недоліки консультантів?
32. Охарактеризуйте основні етапи ієрархії консалтингової фірми.
33. Визначте основні функції працівників консалтингової фірми.
34. Виділіть стадії консультаційного процесу.
35. Яка історія становлення соціального підприємництва?
36. Виділіть організації, які здійснюють діяльність із соціального підприємництва.
37. Охарактеризуйте склад соціальних підприємств.
38. Наведіть приклади соціального підприємництва.
39. У чому полягає відмінність між благодійністю та соціальним підприємництвом?

Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва

1. Виділіть суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Визначте основні види господарських організацій.
3. Надайте класифікацію суб'єктів підприємництва.
4. Дайте характеристику господарських товариств.
5. Охарактеризуйте основні види мереж у підприємстві.
6. Виділіть основні переваги та недоліки мереж.
7. Наведіть приклади мережевих форм діяльності.
8. Які тенденції розвитку мережевої форми організації підприємницької діяльності?
9. Дайте характеристику франчайзингу.
10. Визначте основні переваги та недоліки використання лізингу в підприємницькій діяльності.

11. Розкрийте сутність і головні цілі формування підприємницьких мереж.
12. Сформулюйте сутність аутсорсингу.
13. Визначте переваги та недоліки залучення до виконання роботи позаштатних співробітників у підприємництві.
14. Надайте визначення віртуального підприємства.
15. Надайте характеристику структури віртуального підприємства..

Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності

1. Сформулюйте сутність принципу самоокупності в підприємництві.
2. Яка роль принципу самофінансування у здійсненні підприємницької діяльності?
3. Виділіть умови впровадження принципів самоокупності та самофінансування в практичну діяльність суб'єктами підприємництва.
4. Надайте визначення категоріям "оплата праці" та "мотивація".
5. Виділіть основні функції оплати праці.
6. Яке значення має оплата праці в підвищенні якості трудового життя?
7. Визначте зміст закону вартості товару в ринкових умовах.
8. Виділіть основні функції закону вартості товару в розвитку підприємницької діяльності.
9. Яка роль закону вартості товару у створенні, функціонуванні та розвитку підприємницької діяльності?
10. Визначте об'єкти забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
11. Виділіть суб'єктів забезпечення безпеки підприємницької діяльності.
12. Сформулюйте основні завдання системи безпеки підприємницької діяльності.
13. Які основні види загроз підприємницької діяльності?
14. Розкрийте основні принципи побудови корпоративної безпеки в підприємстві.

Тема 5. Підприємницьке середовище

1. Визначте теоретичні засади державної регуляторної політики.
2. Охарактеризуйте основні принципи регуляторної політики підприємництва.

3. У чому полягає вплив регуляторної політики держави на розвиток підприємництва?
4. Виділіть основні елементи конкурентного середовища підприємницької діяльності.
5. Представте класифікацію факторів зовнішнього середовища підприємницької діяльності.
6. Перерахуйте основні фактори непрямого впливу на суб'єктів підприємництва.
7. Який вплив мають споживачі, виробники товарів-замінників, конкуренти на здійснення підприємницької діяльності?
8. Визначте рівень впливу постачальників матеріально-технічних ресурсів на діяльність суб'єктів підприємництва.
9. Як виокремити бар'єри входу суб'єктів підприємництва в бізнес у різних його сферах?
10. Визначте вплив тіньової економіки на підприємницьку діяльність.
11. Розкрийте сутність та виділіть структуру тіньової економіки.
12. Сформулюйте причини і наслідки тіньових економічних відносин суб'єктів підприємництва.

Змістовий модуль 2

Заснування власної справи та розвиток підприємництва

Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи

1. Визначте основні етапи формулювання підприємницької ідеї.
2. Сформулюйте джерела виділення ідеї власної справи.
3. Охарактеризуйте процес вибору сфери діяльності.
4. Які фактори впливають на вибір форми організації нового бізнесу?
5. Як визначити переваги нового виду підприємництва?
6. Розкрийте послідовність аналізу конкурентних товарів та підприємств-конкурентів.
7. Дайте характеристику традиційним способам відкриття власної справи: створення нового підприємства, купівля наявного бізнесу.
8. У чому виявляються переваги нетрадиційних способів відкриття власної справи: прямий маркетинг, пересувна торгівля, франчайзинг, надомний бізнес, вихід зі складу великої корпорації?
9. Сформулюйте основні організаційні етапи заснування власної справи.

10. Розкрийте основні етапи підготовки засновницьких документів.
11. Визначте зміст статуту та засновницького договору підприємницької справи.
12. Які фактори впливають на формування статутного капіталу нового бізнесу?
13. Охарактеризуйте стадії розроблення бізнес-плану.
14. Визначте структуру та технологію розроблення бізнес-плану.

Тема 7. Економічні ризики в підприємництві

1. Виділіть сутність ризиків у підприємництві.
2. Надайте характеристику основним видам ризиків у підприємництві.
3. Охарактеризуйте зони ризику залежності від втрат та їхні обмеження.
4. Визначте різницю між поняттями "ризик" і "невизначеність".
5. Сформулюйте основні етапи процесу управління ризиками.
6. Визначте методи ідентифікації ризиків та опишіть їх.
7. Наведіть характеристику методів оцінювання ризиків у підприємстві.
8. Розкрийте основні положення процесу вибору методів впливу на ризики.
9. Розкрийте значення контролю за ризиками в процесі здійснення підприємницької діяльності.
10. Як оцінити результати впливу на ризики в підприємстві?
11. Розкрийте сутність категорії "венчурний бізнес".
12. Які переваги венчурного фінансування в підприємстві?

Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності

1. Розкрийте сутність категорії "розвиток".
2. Які зовнішні та внутрішні суперечності можуть виникати в процесі розвитку?
3. Наведіть класифікацію видів розвитку.
4. Виділіть державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємництва.
5. Виокремте об'єктивні основи розвитку підприємництва в сучасних умовах.
6. Охарактеризуйте екстенсивний шлях розвитку підприємництва.

7. Наведіть переваги інтенсивного шляху розвитку підприємництва.
8. У чому полягають конкурентні переваги інноваційного шляху розвитку підприємництва?
9. Дайте характеристику показникам інтенсифікації та підвищення ефективності підприємницької діяльності.
10. У чому полягає об'єктивна необхідність коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва?
11. Визначте форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.
12. У чому полягає сутність субпідряду?
13. У чому полягає основне завдання бізнес-інкубаторів?
14. Наведіть приклади бізнес-інкубаторів.

Тема 9. Вартість підприємницької структури

1. Сформулюйте основні методи оцінювання вартості підприємства.
2. Визначте структуру оцінювання вартості підприємства.
3. Дайте характеристику дохідному підходу до оцінювання вартості підприємницької структури.
4. У чому полягає сутність витратного підходу до оцінювання вартості підприємницької структури?
5. Які переваги та недоліки порівняльного (ринкового) підходу до оцінювання вартості підприємницької структури?
6. Розкрийте склад основних елементів майнового комплексу підприємницької структури.
7. Охарактеризуйте метод дисконтування грошового потоку з оцінювання вартості підприємницької структури.
8. Визначте сутність та структуру нематеріальних активів.
9. Дайте характеристику основним рисам формування ділової репутації підприємницької структури.
10. Виділіть основні об'єкти інтелектуальної власності.
11. Охарактеризуйте структурний капітал суб'єкта підприємництва.
12. Сформулюйте основні положення оцінювання вартості нематеріальних активів підприємницької структури.

Тема 10. Культура підприємництва

1. Розкрийте сутність поняття "Культура підприємництва".
2. Виділіть основні види підприємницької культури.
3. Які елементи формують підприємницьку культуру?
4. Розкрийте сутність основних стилів керівництва.

5. Дайте порівняльну характеристику демократичному, ліберальному й автократичному стилям керівництва.
6. Охарактеризуйте норми і правила поведінки керівника.
7. Сформулюйте основні методи і стилі розв'язання конфліктів у підприємницькій діяльності.
8. Розкрийте соціальні цінності підприємницької діяльності.
9. Визначте основні методи впливу підприємця на підлеглих.
10. Сформулюйте основні принципи психології підприємництва.
11. Охарактеризуйте особливості проведення ділових переговорів.
12. Визначте специфіку ділового спілкування.
13. Назвіть функції переговорів у процесі здійснення підприємницької діяльності.
14. Виділіть основні етапи ведення ділових переговорів.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, захисту курсової роботи тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь) та групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт та курсової роботи.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування таких навчальних технологій, як: лекції проблемного характеру; робота в малих

групах; семінари-дискусії; мозкові атаки; кейс-метод; банки візуального супроводу (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів навчання студентів

Тема заняття	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Лекція проблемного характеру за темою "Економічна сутність підприємництва" та дискусія з питання "Проблеми розвитку підприємництва в Україні"
Практичне завдання 4. Визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва	Виробнича ситуація з визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва
Практичне завдання 5. Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Мозкова атака щодо визначення ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах
Практичне завдання 12. Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Робота в малих групах під час вибору оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу
Усі семінарські заняття за двома змістовими модулями	Презентація результатів та семінари-дискусії на всіх семінарських заняттях
Усі практичні завдання за двома змістовими модулями	Презентація результатів за всіма практичними завданнями
Усі лекційні заняття за двома змістовими модулями	Презентації за всіма темами лекційного матеріалу

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Лекції проблемного характеру спрямовано на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити й виконати їх селекцію.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг.

Банки візуального супроводу сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.

Використання методик активізації процесу навчання наведено в табл. 9.2.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема заняття	Практичне застосування методик	Методи активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Лекція проблемного характеру за темою "Економічна сутність підприємництва" та дискусія з питання "Проблеми розвитку підприємництва в Україні"	Лекції проблемного характеру
Практичне завдання 4 Визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва	Виробнича ситуація з визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва	Кейс-метод

1	2	3
Практичне завдання 5 Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Мозкова атака щодо визначення ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Мозкові атаки
Практичне завдання 12 Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Робота в малих групах під час вибору оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Робота в малих групах
Усі семінарські заняття за двома змістовими модулями	Презентація результатів та семінари-дискусії на всіх семінарських заняттях	Семінари-дискусії, презентації
Усі практичні завдання за двома змістовими модулями	Презентація результатів за всіма практичними завданнями	Презентації
Усі лекційні заняття за двома змістовими модулями	Презентації за всіма темами лекційного матеріалу	Банки візуального супроводу

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, виконання курсової роботи, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів виконується за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів;

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану*

оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий контроль, який проводиться за результатами поточного та модульного контролю, а також іспиту (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту бути атестованим за дисципліною – 60 балів).

Поточний контроль за дисципліною проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на заняттях;

захист індивідуального та комплексних розрахункових завдань;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування.

Модульний контроль із цієї дисципліни проводиться у формі колоквіуму. *Колоквіум* – це форма перевірки і оцінювання знань студентів у системі освіти у закладах вищої освіти, що є проміжним міні-екзаменом, який проводиться після вивчення певного блоку теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань.

Підсумковий контроль проводиться за результатами поточного та модульного контролю, іспиту.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань із дисципліни проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою у процесі розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків під час виконання індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексних розрахункових завдань.

Максимально можливий бал за конкретне завдання ставиться за умови відповідності виконання завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї чи іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здавання виконаних завдань викладачу згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 2 рази за перший семестр. Тест містить запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Поточна письмова контрольна робота проводиться 1 раз за другий семестр та містить у собі практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів є: глибина знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити ґрунтовні висновки, володіння категоріальним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів із дисципліни здійснюється на підставі результатів поточного та модульного контролю, іспиту. Модульний контроль із цієї дисципліни проводиться у формі колоквиуму.

Завданням колоквиуму є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності до творчого використання накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

В умовах реалізації компетентнісного підходу колоквиум оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен варіант колоквиуму складається з 20 тестових завдань та 2 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці й дозволяють діагностувати

рівень теоретичної підготовленості студента та рівень його компетентності з цієї дисципліни.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участі у формах поточного контролю (не набрав достатньої кількості балів за змістовим модулем), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

Іспит складається в письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет містить дві частини: теоретичну – 10 тестових завдань за темами навчальної дисципліни; практичну – 3 практичних завдання (стереотипне, діагностичне й евристичне).

Приклад екзаменаційного завдання наведено далі.

Зразок екзаменаційного завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Спеціальність 076

Навчальна дисципліна "Підприємництво"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Теоретична частина – тестові завдання.

1. Виділіть основні ознаки підприємництва:

- а) ризикованість;
- б) систематичність;
- в) відповідальність;
- г) задоволення власних потреб;
- д) ініціативність.

2. Що є економічною основою підприємницької діяльності:

- а) товарне виробництво;
- б) приватна власність;
- в) самоствердження?

3. Доповніть твердження:

Підприємництво – це

4. У теорії і практиці існують такі теорії фірм:

- а) корпоративна;
- б) мережева;
- в) теологічна;
- г) інноваційна;
- д) неокласична.

5. Назвіть основні групи факторів, що мають прямий вплив на підприємництво:

а) "контактні аудиторії";	з) партнери;
б) міжнародні;	і) виробники товарів-замінників;
в) постачальники;	й) економічні;
г) соціально-культурні;	к) демографічні;
д) політико-інституційні;	л) споживачі;
е) техніко-технологічні;	м) географічно-екологічні.
ж) конкуренти;	

6. Яке із тверджень є правильним:

- а) підприємництво є важелем для зміни структури економіки;
- б) розвиток підприємництва створює негативне середовище для конкуренції;
- в) підприємництво можна вважати каталізатором економічного розвитку;
- г) підприємництво перешкоджає високоефективній праці?

7. Сутність якої з теорій фірм полягає в розвитку підприємства як наслідку подолання кризових станів, що притаманні різним фазам життєвого циклу підприємства:

- а) класичної;
- б) неокласичної;
- в) еволюційної;
- г) інноваційної;
- д) корпоративної?

8. Ким було введено в науковий обіг теорію підприємництва:

- а) Й. Шумпетером;
- б) Дж. Гелбрейтом;
- в) Р. Коузом;
- г) О. Уїльямсоном?

9. У чому полягає сутність класичної моделі підприємництва:

- а) у пошуку можливих ресурсів для задоволення власних та споживчих потреб;
- б) у максимально ефективному використанні наявних ресурсів підприємництва;
- в) у продукуванні нових рішень для отримання максимального прибутку?

10. Які з наведених категорій громадян не можуть здійснювати підприємницьку діяльність:

- а) іноземці;
- б) люди пенсійного віку;
- в) інваліди;
- г) військовослужбовці, державні службовці?

Практична частина

Завдання 1 (діагностичне). Суб'єкт підприємництва випускає продукцію за ціною 100 грн за одиницю. Змінні витрати складають 30 грн за одиницю продукції. Постійні витрати становлять 500 грн. Визначте точку беззбитковості.

Завдання 2 (діагностичне). Суб'єкт підприємницької діяльності розглядає можливість придбання ліцензії на виготовлення нового виду продукції. Планований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить у перший рік 25 тис. одиниць, у другий рік – 28 тис. одиниць, у третій рік – 31 тис. одиниць, у четвертий рік – 34 тис. одиниць, у п'ятий рік – 37 тис. одиниць. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії складає 18 грн, 20 грн, 20 грн, 17 грн і 20 грн. Ставка роялті в перші три роки становить 18 % від обсягу реалізованої продукції, в останні два – 19 % відповідно. Фактор зведення – 14,5 %. Визначте ціну ліцензії, яка буде базовою під час укладання угоди.

Завдання 3 (евристичне). Протягом звітного періоду товариство досягло таких фінансово-економічних показників, тис. грн: прямі матеріальні витрати – 22 400; прямі витрати на оплату праці – 4 800; відрахування на соціальні заходи – 3 064; амортизація ОЗ – 980; витрати з виплати відсотків – 800; чистий дохід від реалізації продукції – 84 000; середньорічні нормовані оборотні кошти – 680; витрати на втрати від неопераційних курсових різниць – 320; доходи від продажу приміщення офісу – 28 000; середньорічна вартість ОЗ – 45 400, адміністративні витрати – 843, витрати на збут – 653. Визначте валовий, операційний та чистий прибуток, а також рентабельність виробництва.

Підсумкова оцінка за екзамен складається із суми балів за виконання всіх завдань, округленої до цілого числа за правилами математики. Максимальна кількість балів – 40. Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються окремо один від одного таким чином:

1) оцінка за правильність виконання тестових завдань дорівнює 10 балам. Тестові завдання містять 10 запитань одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовують такі критерії: 1 бал за кожну правильну відповідь тесту;

2) оцінка за правильність виконання завдання 1 дорівнює 5 балам і передбачає за:

правильно подану формулу для розрахунку точки беззбитковості – 1 бал;

правильно розраховану точку беззбитковості – 3 бали;

наведені повні висновки – 1 бал;

3) оцінка за правильність виконання завдання 2 дорівнює 10 балам і передбачає за:

правильно наведені формули для розрахунку ціни ліцензії – 2 бали;

правильно розраховану ціну ліцензії – 6 балів;

наведені повні висновки – 2 бали;

4) оцінка за правильність виконання завдання 2 дорівнює 15 балам і передбачає за:

правильно наведені формули для розрахунку валового, операційного та чистого прибутку, а також рентабельності виробництва – 2 бали;

правильно розраховану собівартість реалізованої продукції – 3 бали;
правильно розрахований валовий прибуток – 2 бали;
правильно розрахований операційний прибуток – 2 бали;
правильно розрахований чистий прибуток – 2 бали;
правильно розраховану рентабельність виробництва – 3 бали;
наведені повні висновки – 1 бал.

Для підведення підсумків роботи студентів з цієї навчальної дисципліни виставляється загальна оцінка, яка враховує оцінки за кожним видом контролю. Студент **вважається атестованим**, якщо сума балів, отриманих за результатами підсумкової/семестрової успішності, дорівнює або перевищує 35 балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру та 60 балів за курсову роботу, а також дорівнює або перевищує 25 балів за іспит.

Поточна оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного та модульного контролю за накопичувальною системою. Результат у балах за семестр складає: *"35 і більше балів – зараховано"*, *"34 і менше балів – не зараховано"* і заноситься у поточну *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. Результат у балах за іспит складає: *"25 і більше балів – зараховано"*, *"24 і менше балів – не зараховано"* і заноситься в *"Екзаменаційну відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається із суми балів за семестр та іспит: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* і заноситься у *"Відомість обліку успішності"*. У випадку отримання менше, ніж 60 балів, студент обов'язково складає іспит після закінчення сесії у визначений деканом термін, але не пізніше ніж через два тижні після початку семестру.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

**Система оцінювання рівня сформованості
професійних компетентностей**

Професійні компетентності		Навчальний тиждень	Години		Методи та форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
							Форми контролю	Максимальний бал
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Семестр 1								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА								100,0
Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності	Визначати економіко-теоретичні засади підприємництва	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 1 "Економіко-теоретичні засади та особливості підприємництва в Україні"	Презентація, групова дискусія	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття		
		2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 2 "Застосування різних теорій фірми в країнах світу"	Активна участь у дискусії	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття		
		3	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 2 "Застосування різних теорій фірми в країнах світу" (продовження). Тестування за темою 1	Активна участь у дискусії	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. Підготовка до тестового контролю за темою 1	Презентація, звіт	10
							Тестування	5

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності	Виділяти особливості різних напрямів діяльності за певними видами підприємництва	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 3 "Пріоритетність видів підприємництва в Україні та світі"	Активна участь у дискусії	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття		
		5	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 3 "Пріоритетність видів підприємництва в Україні та світі" (продовження)	Активна участь у дискусії	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття	Презентація, звіт	5
		6	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Завдання 1. Проведення оцінювання власних підприємницьких здібностей та обговорення отриманих результатів. Тестування за темою 2	Активна участь у виконанні практичного завдання, дискусія	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до тестового контролю за темою 2	Тестування	5
	Обґрунтовувати та обирати організаційно-правову форму підприємницьких структур	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 4 "Альтернативні форми здійснення підприємницької діяльності"	Активна участь у дискусії	1
			CPC	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до семінарського заняття		
		8	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 4 "Альтернативні форми здійснення підприємницької діяльності" (продовження)	Активна участь у дискусії	1
			CPC	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до семінарського заняття	Активна участь у дискусії	1

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності	Обґрунтовувати та обирати організаційно-правову форму підприємницьких структур	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 4 "Альтернативні форми здійснення підприємницької діяльності" (продовження)	Активна участь у дискусії	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття. Виконання індивідуального завдання	Презентація, звіт	6
		10	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 2. Визначення виду та організаційно-правової форми підприємництва	Захист практичного завдання	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання індивідуального завдання		5
	Визначати принципи і функції підприємництва	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 5 "Застосування принципів підприємництва в практичній діяльності"	Активна участь у дискусії	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до семінарського заняття. Виконання індивідуального завдання		
		12	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 3. Визначення прогнозованого прибутку та рівня беззбитковості діяльності суб'єктів підприємництва	Захист практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання індивідуального завдання		5
Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності	Проводити аналіз рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Підприємницьке середовище	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 4. Визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
		14	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Підприємницьке середовище	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 4. Визначення впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів підприємництва (продовження)	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Захист практичного завдання, звіт	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9
		15	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Підприємницьке середовище	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Колоквіум. Захист індивідуального завдання (есе)	Захист індивідуального завдання	10
			CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквіуму	КОЛОКВІУМ	10
Семестр 2								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАСНУВАННЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА								60,0
Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур	Здійснювати обґрунтований вибір напрямку і способу заснування підприємницької справи	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 5. Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Активна участь у виконанні практичного завдання, дискусія	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття		
		2	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 6. Вибір оптимального місця розташування підприємницької структури	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
		3	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 7. Визначення потреби суб'єктів підприємницької діяльності в капіталі, необхідному для початку діяльності	Активна участь у виконанні практичного завдання, дискусія	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття		
		4	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 8. Розроблення установчих документів для створення суб'єкта підприємницької діяльності. Складання статуту за варіантами вихідних даних. Заповнення реєстраційної картки та інших необхідних документів	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття		

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур	Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 9. Визначення показників ефективності підприємницької діяльності	Презентація, звіт	8
			CPC	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та презентації завдання за темою 6. Підготовка до тестового контролю за темою 6	Тестування	2
		6	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Економічні ризики в підприємництві	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 10. Ідентифікація та оцінювання рівня ризикованості заснування власної справи	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
	Застосовувати методи оцінювання рівня ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрямки зниження ризику нового бізнесу	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Економічні ризики в підприємництві	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 10. Ідентифікація та оцінка рівня ризикованості заснування власної справи	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття		
		8	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Економічні ризики в підприємництві	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 11. Визначення напрямів зниження ризику нового бізнесу	Презентація, звіт	4
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур	Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 12. Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
		10	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 12. Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Активна участь у виконанні практичного завдання	1
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
	Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Завдання 12. Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Презентація, звіт	4
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до поточного контролю	Контрольна робота	2

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9		
	Здійснювати обґрунтований вибір методів оцінювання вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Вартість підприємницької структури	Робота на лекції	1		
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття 6 "Справедлива оцінка вартості суб'єкта підприємництва"	Активна участь у дискусії	1		
			CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття				
		13	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Вартість підприємницької структури	Робота на лекції	1		
				2	Практичне заняття	Завдання 13. Оцінювання майнової вартості підприємницької структури	Активна участь у виконанні практичного завдання	1		
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття				
		14	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Вартість підприємницької структури	Робота на лекції	1		
				2	Практичне заняття	Завдання 13. Оцінювання майнової вартості підприємницької структури	Активна участь у виконанні практичного завдання	4		
			CPC	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		4		
		Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких структур	Виділяти соціальні цінності підприємницької діяльності в умовах конкурентного середовища	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Культура підприємництва	Робота на лекції	1
						2	Практичне заняття	Завдання 14. Розроблення етичних норм поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища	Активна участь у виконанні практичного завдання, звіт	2
					CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
16	Ауд.			2	Лекція	Тема 10. Культура підприємництва	Робота на лекції	1		
				2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2 "Заснування власної справи та розвиток підприємництва". Захист курсової роботи	КОЛОКВІУМ	8		
	CPC			4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквіуму				
	СЕСІЯ		Ауд.	2	Передекзаменаційні консультації	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40		
				2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білету				
			CPC	3	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів				
				150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни					100,0

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2, 11.3.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами (Семестр 1)

Теми		Лекції	Робота на заняттях	Презентація	Захист практичного завдання	Поточні КР	Індивідуальне завдання	КОЛОКВІУМ	Сума
ЗМ 1	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	3	3	10		5		10	100
	Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності	3	3	5		5			
	Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва	4	4	6	5				
	Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності	2	2		5				
	Тема 5. Підприємницьке середовище	3	2		10		10		
Сума		15	14	21	20	10	10	10	100

Таблиця 11.3

Розподіл балів за темами (Семестр 2)

Теми		Лекції	Робота на заняттях	Захист практичного завдання	Поточні КР	КОЛОКВІУМ	Сума
ЗМ 2	Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи	5	4	8	2	8	60
	Тема 7. Економічні ризики в підприємстві	3	2	4			
	Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності	3	2	4	2		
	Тема 9. Вартість підприємницької структури	3	2	4			
	Тема 10. Культура підприємництва	2		2			
Сума		16	10	22	4	8	60

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня, за формами та методами навчання наведено в табл. 11.4, 11.5.

Таблиця 11.4

Розподіл балів за тижнями (Семестр 1)

Теми			Лекції	Робота на заняттях	Презентація	Захист практичного завдання	Тестування	Індивідуальне завдання	КОЛОКВІУМ	Сума
ЗМ 1	Тема 1	1-й тиждень	1	1						2
		2-й тиждень	1	1						2
		3-й тиждень	1	1	10		5			17
	Тема 2	4-й тиждень	1	1						2
		5-й тиждень	1	1	5					7
		6-й тиждень	1	1			5			7
	Тема 3	7-й тиждень	1	1						2
		8-й тиждень	1	1						2
		9-й тиждень	1	1	6					8
		10-й тиждень	1	1		5				7
	Тема 4	11-й тиждень	1	1						2
		12-й тиждень	1	1		5				7
	Тема 5	13-й тиждень	1	1						2
		14-й тиждень	1	1		10				12
		15-й тиждень	1					10	10	21
Сума			15	14	21	20	10	10	10	100

Таблиця 11.5

Розподіл балів за тижнями (Семестр 2)

Теми			Лекції	Робота на заняттях	Захист практичного завдання	Поточні КР	КОЛОКВІУМ	Сума
1			2	3	4	5	6	7
ЗМ 2	Тема 6	1-й тиждень	1	1				2
		2-й тиждень	1	1				2
		3-й тиждень	1	1				2
		4-й тиждень	1	1				2
		5-й тиждень	1		8	2		11

Закінчення табл. 11.5

1			2	3	4	5	6	7
	Тема 7	6–й тиждень	1	1				2
		7–й тиждень	1	1				2
		8–й тиждень	1		4			5
	Тема 8	9–й тиждень	1	1				2
		10–й тиждень	1	1				2
		11–й тиждень	1		4	2		7
	Тема 9	12–й тиждень	1	1				2
		13–й тиждень	1	1				2
		14–й тиждень	1		4			5
	Тема 10	15–й тиждень	1		2			3
16–й тиждень		1				8	9	
Сума			16	10	22	4	8	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.6).

Таблиця 11.6

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C	добре	зараховано
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Гонтарева І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств : монографія / І. В. Гонтарева. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 480 с.
2. Гонтарева І. В. Підприємництво [Електронний ресурс] : опорний конспект / І. В. Гонтарева. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua>.
3. Коваленко О. В. Підприємництво та його організаційно-правові засади : навч. посіб. для студ. II та III курсів економічних спец. денної та заочної форми навчання / О. В. Коваленко. – Луганськ : ВДЗ "ЛНУ ім. Т. Шевченка", 2013. – 400 с.

12.2. Додаткова

4. Базилевич В. Д. Неортодоксальна теорія Й. А. Шумпетера / В. Д. Базилевич // Історія економічних учень : у 2 ч. – 3-є вид. – Київ : Знання, 2006. – Т. 2. – 575 с.
5. Варналій З. С. Основи підприємництва : навч. посіб. / З. С. Варналій. – Київ : Знання-Прес, 2002. – 239 с.
6. Виханский О. С. Менеджмент : учебник / О. С. Виханский, А. И. Наумов. 6-е изд.; перераб. и доп. – Москва : Магистр : ИНФРА-М, 2015. – 656 с.
7. Воронкова В. Г. Основи підприємництва: теорія і практикум : навч. посіб. / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В. О. Желябін та ін. – Львів : ВД "Магнолія", 2009. – 454 с.
8. Гой І. В. Основи підприємницької діяльності : навч.-метод. посіб. / І. В. Гой, Т.П. Смелянська. – Хмельницький, 2012. – 245 с.
9. Гонтарева І. В. Управління консалтинговою діяльністю : конспект лекцій. / І. В. Гонтарева. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 136 с.
10. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения / П. Друкер ; пер. с англ. М. Котельниковой. – Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 284 с.
11. Економіка підприємства: підручник / за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – Вид. 4-те, перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2012. – 816 с.

12. Клейнер Г. Б. Стратегии предприятия / Г. Б. Клейнер. – Москва : Дело, 2008. – 568 с.
13. Основи бізнесу : навч. посіб. / Я. С. Ларіна та ін. – Київ : ВЦ "Академія", 2009. – 384 с.
14. Саниахметова Н. А. Юридический справочник предпринимателя / Н. А. Саниахметова. – 9-е изд. – Харьков : Одиссей, 2007. – 992 с.
15. Цигилик І. І. Основи підприємництва : навч. посіб. / І. І. Цигилик, З. М. Криховецька, Т. М. Паневник. – 2-е вид., перероб. та доп. навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 224 с.
16. Чейз Ричард Производственный и операционный менеджмент / Ричард Чейз, Б. Эквилайн, Дж. Николас та ін ; пер. с англ. – 8-е изд. – Москва : Издательский дом "Вильямс", 2004. – 704 с.
17. Ardishvilli A. A theory of entrepreneurial opportunity identification and development / A. Ardishvili, R. Cardozo, S. Ray // Journal of Business Venturing. – 2003. – Vol. 18, issue 1. – P. 105–123.
18. Arrow K. Innovation in Small and Large Firms // Entrepreneurship in J. Ronen (Ed.). – Lexington, MA : Lexington Books, 1983. – P. 15–28.
19. Davidsson P. Growing profitable or growing from profits: Putting the horse in front of the cart? / P. Davidsson, P. Steffens, J. R. Fitzsimmons // Journal Business Venturing. – 2009. – № 24 (4). – P. 388–406.
20. Dorobăt C. E. Jean-Baptiste Say: Revolutionary, Entrepreneur, Economist / Carmen Elena Dorobăt // The Quarterly Journal of Austrian Economics. – 2014. – Vol. 17, No. 1. – P. 112–116.
21. Duncan C. Transition Making the Transition from Entrepreneurship to Leader of a Professionally Managed Firm / C. Duncan, E. Flamholtz // Management Review. – 1982. – Vol. 71, No.1. – P. 57–62.
22. Hisrich R. D. Entrepreneurship / Robert D. Hisrich. – 8th edition. – New York : Publisher McGraw Hill, 2010. – 624 p.
23. Neck H. M. Social Entrepreneurship / H. M. Neck // The Portable MBA in Entrepreneurship. Fourth Edition; edited by W.D. Bygrave and A. Zacharakis. – New Jersy : Published by John Willey and Sons. Inc, Hoboken, 2010. – P. 411–437.
24. Tork M. R. The Impact of Some Effective Factors on Multi-Purpose Companies with an Entrepreneurial Approach / Mohammad Reza Tork // International Journal of Scientific Management and Development. – January 2016. – Vol. 4, No. 1. – P. 14–18.

25. Wiklund J. Expected Consequences of Growth Willingness in Different Samples off Small Firms / J. Wiklund, P. Davidsson, F. Delmar // Entrepreneurship Theory and Practice. – 2003. – Vol. 27, № 3. – P. 247–269.

12.3. Інформаційні ресурси

26. Бібліотека Вернадського. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.

27. Господарський кодекс України (із змінами і доповненнями, внесеними законами України) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, 19–20, 21–22. – ст. 144. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

28. Державний комітет статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

29. Лига Бизнес Информ. – Режим доступа : www.liga.net.

30. Налоги и бухгалтерский учет. – Режим доступа : basa.tav.kharkov.ua.

31. Нормативные акты Украины. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.

32. Податковий Кодекс України від 01.08.2016 р. № 2755-17. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

33. Право. Украина. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.

34. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступа : www.rada.gov.ua.

35. Скипальский А. Социальное предпринимательство: бизнес для бедных, или эволюция сознания. – Режим доступа : <http://cpdi.sevastopol.org/pub/socpred.htm>.

36. Ashoka. – access mode : <https://www.ashoka.org/en/about-ashoka>.

37. Global Entrepreneurship Monitor. – access mode : <http://www.gemconsortium.org/report>.

12.4. Методичне забезпечення

38. Гонтарева І. В. Робоча програма навчальної дисципліни "Підприємництво" / І. В. Гонтарева. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2017. – 40 с.

39. Гонтарева І. В. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Підприємництво" [Електронний ресурс] / І. В. Гонтарева. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Підприємництво" за Національною рамкою кваліфікацій України

58

Складові компетентності, яка формується в межах теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Економічна сутність підприємництва					
Визначати економіко-теоретичні засади підприємництва	Основи мікро- і макро-економіки	Концептуальні знання економіко-теоретичних засад підприємництва. Критичне осмислення основних теорій фірми	Вирішення складних непередбачуваних завдань і проблем у підприємницькій сфері	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у сфері підприємництва	Відповідальність за ухвалення рішень у непередбачуваних умовах
Тема 2. Характеристика видів підприємницької діяльності					
Виділяти особливості різних напрямів діяльності за певними видами підприємництва	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність понять "підприємництво", "фінанси", "товар"	Критичне осмислення основних видів підприємницької діяльності	Вибір напрямів діяльності за певними видами підприємництва	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень у галузі підприємницької діяльності	Відповідальність за ухвалення рішень щодо вибору напрямів діяльності за певними видами підприємництва в непередбачуваних умовах

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва					
Обґрунтовувати та обирати організаційно-правову форму підприємницьких структур	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність поняття "підприємство"	Концептуальні знання організаційно-правових форм підприємницьких структур, включаючи певні знання сучасних досягнень	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах підприємницької діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних) і вибір організаційно-правової форми підприємницьких структур	Донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в виборі організаційно-правових форм підприємницьких структур	Управління комплексними діями, відповідальність за ухвалення рішень щодо вибору організаційно-правових форм підприємницьких структур у передбачуваних умовах
Тема 4. Принципи забезпечення стійкості підприємницької діяльності					
Визначати принципи і функції підприємництва	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність поняття "підприємництво"	Концептуальні знання принципів забезпечення стійкості підприємницької діяльності, набуті у процесі навчання, включаючи певні знання сучасних досягнень	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем, що передбачає інтерпретацію принципів забезпечення стійкості підприємницької діяльності, застосування інноваційних підходів	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в процесі застосування принципів забезпечення стійкості підприємницької діяльності	Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності із застосуванням принципів забезпечення стійкості підприємницької діяльності

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Підприємницьке середовище					
Проводити аналіз рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність	Основи мікро- і макроекономіки. Зовнішнє і внутрішнє середовище	Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у процесі визначення факторів зовнішнього середовища в підприємницькій діяльності	Збирання та інтерпретація інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів для аналізу рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність, застосування інноваційних підходів	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію для виділення факторів впливу зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за ухвалення рішень у напрямі аналізу рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність
Тема 6. Технологія заснування підприємницької справи					
Здійснювати обґрунтований вибір напрямку і способу заснування підприємницької справи	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність поняття "підприємницька справа"	Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять для обґрунтування вибору напрямку і способу заснування підприємницької справи	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем у різних сферах підприємницької діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень у галузі вибору напрямку і способу заснування підприємницької справи	Управління комплексними діями та проектами, відповідальність за ухвалення рішень щодо заснування власної справи у передбачуваних умовах

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Економічні ризики в підприємстві					
Застосовувати методи оцінювання рівня ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність поняття "ризик"	Критичне осмислення основних методів і понять з управління ризиками в підприємстві	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем у підприємницькій діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів управління ризиками	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію з метою зниження ризикованості підприємницької справи	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень в умовах ризику
Тема 8. Розвиток підприємницької діяльності					
Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність поняття "розвиток" та "стратегія"	Концептуальні знання, набуті в процесі навчання, включаючи певні знання сучасних стратегій розвитку власного бізнесу	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем у сфері вибору стратегії розвитку власного бізнесу, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Здатність ефективно формувати комунікаційну політику в процесі обґрунтування вибору стратегії розвитку власного бізнесу	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень щодо вибору стратегії розвитку власного бізнесу в непередбачуваних умовах

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Вартість підприємницької структури					
Здійснювати обґрунтований вибір методів оцінювання вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність понять "вартість", "капітал", "ціна", "майно"	Концептуальні знання, набуті у процесі навчання, включаючи певні знання методів оцінювання вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів оцінювання вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур, застосування інноваційних підходів	Донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі оцінювання вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур	Здатність до подальшого навчання оцінюванню вартості підприємницьких, торговельних і біржових структур з високим рівнем автономності
Тема 10. Культура підприємництва					
Виділяти соціальні цінності підприємницької діяльності в умовах конкурентного середовища	Основи мікро- і макроекономіки. Сутність понять "культура" та "етика"	Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять культури підприємницької діяльності	Вирішення складних передбачуваних завдань і проблем у підприємницькій діяльності, що передбачає дотримання етичних правил поведінки	Донесення до фахівців і нефаківців соціальних цінностей, інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі етичної підприємницької діяльності. Здатність ефективно формувати етичну комунікаційну стратегію	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за ухвалення рішень у передбачуваних умовах на основі дотримання соціальної цінності підприємницької діяльності. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми семінарських занять	14
6. Теми практичних занять	16
6.1. Приклади типових практичних завдань за модулями	18
7. Самостійна робота.....	20
7.1. Індивідуальне завдання.....	23
7.2. Теми індивідуального завдання	26
7.3. Контрольні запитання для самодіагностики	28
8. Індивідуально-консультативна робота	35
9. Методи навчання	35
10. Методи контролю	38
11. Розподіл балів, які отримують студенти	45
12. Рекомендована література.....	55
Додатки.....	58

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ПІДПРИЄМНИЦТВО

**Робоча програма
для студентів спеціальності
076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Гонтарева** Ірина Вячеславівна

Відповідальний за видання *І. В. Гонтарева*

Редактор *О. С. Новицька*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2018 р. Поз. № 129 ЕВ. Обсяг 64 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*